SVERIGES RIKSDAG

Motion till riksdagen 2026/27:2066

av Åsa Lindhagen och Jan Riise (båda MP)

Stärkt judiskt liv i Sverige

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka judiskt liv i Sverige, bekämpa antisemitismen, synliggöra judisk kultur, främja jiddisch och hebreiska samt underlätta judisk organisering och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Genom historien har svenska judar och judisk kultur berikat Sverige. När Sverige år 2000 erkände judar som en av Sveriges fem nationella minoriteter och jiddisch som nationellt minoritetsspråk innebar det också ett erkännande av det judiska bidraget till vårt gemensamma svenska kulturarv. Trots detta finns det fortsatt flera hinder som begränsar möjligheterna att leva som jude i Sverige. Det är av yttersta vikt att dessa hinder undanröjs.

Miljöpartiet står upp för judars rättigheter och har under lång tid drivit på för högre ambitioner i minoritetspolitiken. Under vår tid i regering gjorde vi bland annat stora satsningar på de nationella minoriteternas språk och kultur, tog initiativ till strategin för judiskt liv, ökade anslagen till säkerhetshöjande åtgärder kring judiska institutioner och beslutade om utbildningsinsatser om antisemitism. Mycket mer måste dock göras för att synliggöra och främja judisk kultur och bekämpa antisemitismen i vårt samhälle. Alla judar ska kunna leva i trygghet i Sverige och judisk kultur ska ha förutsättningar att kunna blomstra.

Stärka judiskt liv

Idag finns för få insatser för att stärka judisk kultur och jiddisch i kommuner och regioner. För att säkra fortlevnaden och utvecklingen av judiskt liv i Sverige och kartlägga de hinder och möjligheter som finns för den judiska minoriteten tog Miljöpartiet i regering initiativ till framtagandet av en strategi för judiskt liv. I januari 2024 överlämnade utredningen betänkandet Ett starkt judiskt liv för framtida generationer (SOU 2024:3) och i maj 2025 fattade regeringen beslut om en nationell strategi för att stärka judiskt liv och motverka antisemitism under åren 2025–2034.

För Miljöpartiet är det viktigt att strategin ges långsiktiga och tillräckliga medel för att kunna genomföras. Vi anser också att utredningens förslag om ett nationellt judiskt informationscentrum och pilotkommuner som ges statsbidrag för att utveckla arbetet med judiskt liv ska genomföras.

Bekämpa antisemitismen

Hatet mot judar finns i vår historia och nutid, i högerextrema grupper, i delar av den extrema vänstern och i islamistiska miljöer. Antisemitismen finns också i de breda folklagren, vilket innebär att judar kan utsättas överallt i samhället. Vi ser även antisemitism hos vuxna och barn som flytt till Sverige från länder där judehat präglar skolundervisning och statlig propaganda. Antisemitismen har dessutom växt efter Hamas terrordåd i Israel den 7 oktober 2023.

Den utbredda antisemitismen i samhället och den bristande tryggheten och säkerheten som finns kring judiska institutioner utgör det största hindret mot judiskt liv i Sverige. Hat och hot mot judiska individer och organisationer gör att många judar upplever otrygghet, oro och rädsla. Den bristande tryggheten och säkerheten begränsar många judars möjligheter att leva ett judiskt vardagsliv och att leva öppet med sin judiska identitet. Det medför svårigheter för judiska organisationer att verka och utvecklas i Sverige och gör det svårare för judisk kultur att utövas. De säkerhetsarrangemang som de judiska institutionerna själva behöver ombesörja är kostsamma och tar resurser från annan verksamhet.

Att den judiska minoriteten ska kunna känna sig trygg och säker utgör en bottenplatta för judiskt liv i Sverige. Det gäller inte minst för barn och unga. Miljöpartiet är mycket bekymrat över det allvarliga läge som råder just nu, där den judiska minoriteten i Sverige befinner sig i en allt sämre situation rent säkerhetsmässigt. I regering har vi

arbetat aktivt för att göra läget för judiska församlingar i Sverige säkrare, men mer måste göras.

Särskilt angeläget är att öka tryggheten för barn och unga. Vi vill se särskilda insatser för att motarbeta antisemitism i skolan och på sociala medier. Det krävs också krafttag för att stärka tryggheten på universitet och högskolor. Judiska Ungdomsförbundet pekar i sin rapport ”Vi är inte välkomna här” på den ökade otrygghet många av dem känner på svenska lärosäten. Ungdomsförbundet föreslår bland annat utökade satsningar på dialog och kommunikation liksom på kompetenshöjande insatser om antisemitism för anställda och verksamma inom universitetsvärlden.

Det är också viktigt att ytterligare stärka statens stöd till säkerhetsåtgärder vid judiska institutioner. Judiska församlingar, skolor och förskolor ska inte själva behöva stå för det skydd som behövs för att stå emot hot riktade mot judar. Därutöver finns det anledning att se över rättsväsendets hantering av hatbrott och säkerställa att fler antisemitiska hatbrott anmäls, utreds och lagförs. Kompetensen inom Polisen behöver öka och brottsoffer måste få bättre stöd. Judiska företrädare vittnar om att mörkertalet är stort vad gäller antisemitiska incidenter. Fler lagförda hatbrott och bättre brottsofferstöd kan stärka förtroendet för rättsväsendet och leda till att fler känner att det är lönt att anmäla brott. En funktion för rapportering av antisemitiska incidenter bör också inrättas, vilket nyligen har utretts av Judiska Centralrådet.

Synliggör judisk kultur

Idag är allmänhetens kunskap om judisk kultur, traditioner och historia låg, vilket påverkar den judiska minoritetens upplevelse av att inkluderas i samhället och möjlighet att leva öppet med sin judiska identitet. I Stockholm finns ett rikt judiskt kulturutbud, medan det i övriga Sverige är betydligt mer begränsat. Vidare saknas det litteratur på svenska som beskriver judiskt liv och traditioner och som kan läsas av barn och ungdomar eller användas i förskolan och skolan. Det försvårar i sin tur kunskapsöverföringen till yngre generationer.

Miljöpartiet vill stärka och synliggöra judisk kultur i Sverige. Vi vill se ett kunskapslyft om de nationella minoriteternas språkliga och kulturella rättigheter bland tjänstepersoner och offentligt anställda samt säkra tillräcklig finansiering för att resursbiblioteken ska kunna genomföra sitt uppdrag.

Främja jiddisch och hebreiska

Jiddisch är ett av Sveriges nationella minoritetsspråk, däremot finns inget förvaltningsområde för jiddisch såsom det gör för finska, meänkieli och samiska. Det är angeläget att satsningar görs på att främja, synliggöra och revitalisera jiddisch.

Det finns ett mycket stort intresse också för att studera hebreiska. Vi vill därför även stärka möjligheterna att lära sig hebreiska och se över om språket kan och bör ges status som nationellt minoritetsspråk, utifrån de kriterier som finns framtagna.

Underlätta judisk organisering

Att skapa goda förutsättningar för judisk organisering är en framtidsfråga för att bibehålla och stärka möjligheterna till judiskt liv. Församlingar, föreningar och skolor spelar en central roll i det judiska vardagslivet genom att erbjuda religiösa tjänster, kultur- och fritidsaktiviteter, utbildningar, barn- och ungdomsverksamhet samt sociala tillställningar. De har dessutom fått en allt viktigare roll som kanal för att föra över judisk identitet, kunskap och kultur, i synnerhet till barn och unga. För att åstadkomma detta behövs bland annat goda ekonomiska förutsättningar och långsiktighet i det offentligas åtagande. Judiska förskolor och skolor är avgörande för att judisk kultur ska leva vidare och utvecklas och de måste säkerställas tillräckliga resurser för att kunna driva sin verksamhet med de merkostnader som den judiska profilen innebär. Detta gäller exempelvis Hillelskolan i Stockholm som har en mycket tuff ekonomisk situation.

De nationella minoriteterna ska stå självständiga i förhållande till staten. Det innebär att efter att vissa demokratiska grundregler har uppfyllts ska organisationerna själva få bestämma vad deras resurser ska används till. Det måste i högre utsträckning säkerställas att EU-bidrag, öronmärkta för att stärka nationella och etniska minoriteter, går direkt till minoritetsorganisationer i stället för via medlemsstaterna.

Starka civilsamhällesorganisationer som kan företräda de nationella minoriteterna och urfolket samerna, skapa delaktighet och ge medlemmarna möjlighet att utveckla språk, kultur och identitet är av central betydelse för att realisera de nationella minoriteternas rättigheter. Inte minst gäller detta ungdomsorganisationerna som utgör viktiga arenor för barn och unga. Vi vill därför se över förutsättningarna för att inrätta en grundfinansiering vikt för de nationella minoriteternas ungdomsförbund i syfte att slå vakt om deras viktiga roll.

Vi vill också utreda om det bör införas en prövning vid avslag på ansökningar om statliga medel till dessa organisationer för att skapa en extra ventil. Om bristerna är ringa och går att åtgärda skulle åtgärder kunna övervägas i stället för avslag. Syftet är inte att sänka kraven utan att väga ringa brister mot konsekvenserna det skulle få om ungdomsrörelsen för en nationell minoritet måste lägga ned.

Åsa Lindhagen (MP) *Jan Riise (MP)*